

SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförändenas Riksförbund

Nr 4/1959

Årg. 9

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Om rätt att i annan kommun än hemortskommunen utnyttja allmänna avdrag och ortsavdrag

Av taxeringsintendenten Sven Wasteson

Hittills har man som bekant vid den kommunala beskattningen inte haft möjlighet att i annan kommun än hemortskommunen utnyttja allmänna avdrag och ortsavdrag. En rörelseidkare som driver rörelse t. ex. i Vänersborg men råkar vara bosatt utanför stadsgränsen och som inte haft annan inkomst än rörelseinkomsten, har vid kommunaltaxeringen inte kunnat utnyttja några allmänna avdrag och inte heller ortsavdrag. Han har på grund härav fått en mycket större skattebördan än om han varit bosatt i Vänersborg eller kunnat flytta sin rörelse till bosättningskommunen. Detta har länge ansetts innebära en stor orättvisa och har ju inte rimmat så bra med den för vårt skattesystem grundläggande principen om skatteförmå-

gan såsom rättesnöre för skatteuttaget. Att den skattskyldige inte har kunnat tillgodogöra sig ortsavdraget har ansetts särskilt stötande, eftersom just det avdraget har varit avsett att från beskattning undanta den del av inkomsten som varit oundgängligen erforderlig för uppehållet. Stundom har dock omöjligheten att utnyttja allmänna avdrag medfört än större ekonomiska konsekvenser för de skattskyldiga. Jag erinrar mig särskilt ett fall där en skattskyldig, som drev en större speceriaffär men saknade annan inkomst, hade tecknat en stor pensionsförsäkring med tanke på sin ålderdom. I samband med att han förvärvade en ny rörelse inom samma bransch i en grannstad visade det sig på grund av rådande bostadsbrist helt omöjligt för honom att skaffa sig bostad inom den stad, där den övertagna rörelsen drevs; han

---

Ann. Referat av ett föredrag i jan. 1959.

måste bo i en kommun alldeles utanför stadsgränsen och kunde då vid kommunal-taxeringen inte få avdrag för den höga försäkringspremie, som ju rörelseinkomsten varit avsedd att bära och som betydde mycket mer än det kommunala ortsavdraget, vilket ju tidigare var tämligen lågt.

Det här förhållandet har bottnat i vad man kallat kommunens beskattningsintresse, som har tagit sig uttryck i en exklusiv rätt för kommunerna att få uppbära skatt för bl. a. inom kommunerna belägna fastigheter och där bedrivna rörelser. På grund härav har man inte ansett, att man vid beskattningen inom en kommun finge ta hänsyn till om t. ex. ett underskott uppkommit å skattskyldigs förvärvskälla inom en annan kommun. I fråga om ortsavdragets utnyttjande inom flera kommuner torde också de taxeringstekniska svårigheterna ha inverkat.

Så småningom har dock en uppluckring skett härutinnan. Ett steg i riktning mot ett större tillgodoseende av de skattskyldigas berättigade intressen av att få skatten mera anpassad efter bärkraften togs, när fastighetsskatten inarbetades i den övriga kommunala skatten och ortsavdrag och extra avdrag såsom nu är fallet kunde i hemortskommunen åtnjutas även mot fastighetsskatten i dess nuvarande form, d. v. s. garantibeloppet. Kommunindelningsreformens genomförande medverkade också till att åstadkomma rimligare förhållanden på detta område. Men detta var inte tillräckligt. För att tillgodose rättvisekraven behövdes längre gående åtgärder. Förmågeprincipen krävde, att man vid den kommunala liksom vid den statliga taxeringen verkställde en *samlad* inkomstberäkning utan beaktande av kommungränser.

Redan före tillkomsten av 1928 års

KL ifrågasattes viss kvittningsrätt mellan kommuner och i ett 1945 avgivet betänkande föreslog 1944 års skattesakkunniga, att skattskyldig skulle beredas möjlighet att mot sina inkomster i andra kommuner tillgodogöra sig de allmänna avdrag och ortsavdrag, han inte kunde utnyttja i hemortskommunen. Denna rätt skulle jämväl omfatta underskott i förvärvskälla, dock ej realisationsförlust. Förslaget ledde emellertid inte till någon ändrad lagstiftning och av vad jag nyss sagt framgår att det i själva verket var först på 1950-talet — sedan kommunreformen genomförts och man börjat nagga på fastighetsskatten — som marken var beredd för en nyordning på detta område. En delegation inom 1950 års skattelagssakkunniga kom 1956 med ett förslag, som med vissa ändringar nu har genomförts och som skall tillämpas första gången vid 1959 års taxering. Skattelagssakkunniga hade föreslagit, att länsstyrelserna skulle sköta tillämpningen av de nya reglerna men departementschefen ansåg, att avräkningen skulle ske redan vid taxeringen i första instans och alltså utföras av taxeringsnämnderna, vilket också blev riksdagens beslut. De nya författningsbestämmelserna återfinnes i SFS 86—87/1958. I det följande vill jag till underlättande av taxeringsnämndernas arbete något närmare belysa innebörden och den praktiska tillämpningen av dessa regler.

Vi skall nu hålla i minne, att det hela tiden är fråga endast om den kommunala beskattningen och att det är TN i den skattskyldiges *hemortskommun*, som har att ta initiativet samt att det åligger nämnden ex officio att vidta åtgärder för här ifrågakomna överflyttningar av icke utnyttjade avdrag.

Om den skattskyldiges inkomst i hem-

ortskommunen inte förslår till att täcka vissa avdrag, får alltså bristen avräknas mot den skattskyldiges inkomst i annan kommun. Vilka avdrag kan då komma ifråga? Bestämmelserna avser två olika avdragsgrupper, som vi måste hålla isär — dels vissa allmänna avdrag dels ock ortsavdrag. De allmänna avdrag, som här kan bli aktuella, är de som återfinnes i 46 § 2 mom. KL, d. v. s.

1. periodiskt understöd
2. folkpensionsavgift, även frivillig
3. premie för annan pensionsförsäkring¹
4. sjukförsäkringsavgift och övriga försäkringspremier, som går in under försäkringsavdraget.

Avdragsrätten är givetvis förbehållen sådana skattskyldiga som eljest får göra nu avsedda avdrag, d. v. s. skattskyldiga som varit under hela eller en del av beskattningsåret bosatta här i landet, alltså fysiska personer och dödsbon. I den mån juridisk person erhåller avdrag för periodiskt understöd såsom allmänt avdrag, kan bestämmelserna även bli tillämpliga för sådan skattskyldig.

Det bör observeras, att *avdrag för underskott å förvärvskälla och gift kvinnas förvärvsavdrag inte* omfattas av de nya reglerna. Det gäller sålunda att noga tillse, att dylika avdrag inte överföres. Att införa avdragsrätt mellan kommuner även för underskott å förvärvskälla ansågs innebära ett allt för stort avsteg från principen att varje kommun utgör ett slutet beskattningsområde. Så länge man inte i hemortskommunen får utnyttja ett underskott mot garantibelopp, borde man inte få flytta över underskott å förvärvskälla, i vilken ofta inginge fastighet, till annan

¹ Under allmänna avdrag får *ej* upptagas premier, som erlagts för försäkring som tagits i samband med tjänst. Vad därmed förstås framgår av anvisningspunkt 1 till 31 § KL, st. 14.

kommun. Frågan kommer emellertid i ett annat läge efter fastighetsskattens fullständiga avskaffande och kan förutsättas då komma att omprövas. Gift kvinnas förvärvsavdrag är som bekant föremål för prövning av 1957 års sambeskattningsrevision och revisionens förslag borde först avvaktas, innan ändringar i fråga om avdraget genomfördes. Om detta avdrag gäller alltså fortfarande, att det endast får utnyttjas i hemortskommunen men att det där alltid får utnyttjas, om inkomst finnes, eftersom det skall tillgodoföras den skattskyldige *före* andra allmänna avdrag.

Att märka är vidare, att inte heller *avdrag för nedsatt skatteförmåga* får överföras till annan kommun. Såsom skäl härför har angivits, att detta avdrag skall fastställas efter skälighetsprövning av taxeringsnämnden i hemortskommunen och därför inte bör tillämpas utanför denna kommun.

I första hand gäller det sålunda för TN i hemortskommunen att konstatera, om någon brist verkligen är för handen. När det gäller ortsavdrag föreligger i regel inga svårigheter; så snart den i hemortskommunen taxerade inkomsten inte räcker till för att täcka hela ortsavdraget, uppstår brist. Vad angår allmänna avdragen kompliceras bedömandet därav att de nya reglerna endast omfattar *vissa* allmänna avdrag, nämligen de i 46 § 2 mom. angivna. Om det finns överskott i form av inkomst från förvärvskällor, blir resultatet emellertid olika om man först låter ett underskottsavdrag få åtnjutas och därefter tillgodoför den skattskyldige allmänna avdrag jämlikt 46 § 2 mom., jämfört med att man helt bortser från underskottsavdraget. Jag har förut nämnt, att gift kvinnas avdrag skall avdragas *före* andra

allmänna avdrag; någon inbördes ordning för utnyttjandet av andra allmänna avdrag än det nyssnämnda finns ej föreskriven. Lagtexten tyder snarast på att olika avdrag härutinnan skulle äga lika prioritet. (Enligt 46 § 1 mom. KL äger skattskyldig erhålla underskottsavdrag, enligt 2 mom. "därjämte" avdrag för periodiskt understöd etc.) I deklARATIONEN och taxeringslängden redovisas emellertid underskottsavdragen såvitt rör statlig taxering före övriga allmänna avdrag och det synes vara meningen, att den ordningsföljden skall beaktas också i detta sammanhang, ehuru det såvitt jag kunnat finna ej kommit till uttryck i författningsbestämmelserna. I den promemoria som ligger till grund för lagstiftningen hade i förslaget till lagtext upptagits ett stadgande av innehåll att uppkommen brist vid allmänna avdrags utnyttjande i första hand skulle hänföras till sådana avdrag som skulle omfattas av kvittningsrätten. Denna viktiga fråga synes eljest inte alls berörd i förarbetena.

Om det finns ett överskott å inkomst i förvärvskällor å 5.000 kr och samtidigt ett underskottsavdrag å 4.000 kr, tillgodoföres alltså först underskottsavdraget, därefter får från återstoden — i detta fall 1.000 kr — dras allmänna avdrag enligt 46 § 2 mom. Om dessa uppgår till 2.000 kr, uppkommer således en brist å 1.000 kr, som får utnyttjas i annan kommun. Att den bristen i det här antagna fallet uppenbarligen påverkats av underskottsavdrag får därför ingen betydelse; man får däremot aldrig till annan kommun överföra sådan brist som uppkommer redan därigenom att underskottsavdraget helt eller delvis ej kunnat utnyttjas. Summan av de i 46 § 2 mom. kommunalskatte-lagen angivna avdragen (= punkterna

4—7 under allmänna avdrag i självdeklARATIONEN) utgör således det högsta belopp som får avräknas i annan kommun, för det fall att allmänna avdrag ej kunnat utnyttjas i hemortskommun.

Jag nämnde tidigare, att vi hade att behandla de båda grupperna avdrag var för sig; det blir med andra ord nödvändigt att i en del fall göra två olika fördelningar. Detta sammanhänger med att i hemortskommunen outnyttjade allmänna avdrag får gå i avräkning endast mot *inkomst av förvärvskälla* inom annan kommun. Det är icke ovanligt att skattskyldig inom annan kommun än hemortskommunen har taxering som helt utgöres av *garantibelopp* för fastighet. Mot sådant belopp får avräkning av allmänna avdrag ju inte ske ens i hemortskommunen, än mindre får sådan avräkning ske i annan kommun i form av från hemortskommunen överförda allmänna avdrag.

Annorlunda förhåller det sig med ortsavdrag, som ej kunnat i hemortskommunen utnyttjas. Sådan brist får kvittas mot *all taxerad inkomst* i annan kommun, även om i denna taxerade inkomst ingår garantibelopp. För överförandet till annan kommun gäller i övrigt den *allmänna* regeln, att brist i första hand skall avräknas i den kommun, där den *största* avräkningsbara inkomsten finns. Detta kan leda till att brist i allmänna avdrag och brist i ortsavdrag måste överföras till skilda kommuner. En *speciell* regel gäller vidare i fråga om samtaxerade äkta makar.

Hur brist i olika fall skall avräknas belyses av nedanstående exempel. Förutsättning för samtliga fall är, att upptagna allmänna avdrag är av det slag som enligt vad ovan sagts omfattas av de nya reglerna. Alla exemplen avser gifta skattskyldiga.

<i>Mannen har fastighet (som.stuga) i Skredsvik.</i>	
Inkomst	0
Garantibelopp	175
Taxerad inkomst	170
Ortsavdrag	1.760
	<u>./ 1.590</u>

Hustrun har rörelse i Mellerud.

Inkomst	12.000
Undersk. betr. allm. avdrag 100 + 150 ..	250
Taxerad inkomst	<u>11.750</u>
Eget Ortsavdrag	1.760
+ av mannen ej utnyttj. d:o	1.590
Beskattningsbar inkomst	<u>8.400</u>

Anm. till exemplen.

Ex. 1, se tablån.

Om i exempel 1 den skattskyldige i hemortskommunen Lerum ej haft annat att taxeras för än ett garantibelopp som uppgått till 750 kr. och som sålunda understigit 1.200 kr, hade måhända taxering ej åsatts.¹ Det synes ändå klart, att hans Ortsavdrag, innan det överföres till annan kommun för att där utnyttjas, måste reduceras med belopp, motsvarande garantibeloppet i hemortskommunen, som vi i detta fallet antog vara 750 kr. Motsvarande torde gälla i fråga om alla garantibelopp (och inkomster) i hemortskommunen, så snart de uppgå till 100 kr. Om ett Ortsavdrag ej alls kan utnyttjas i hemortskommunen men avräkningsbar inkomst finns i annan kommun, som tillhör högre Ortsgrupp än hemortskommunen, blir givetvis ändå alltid hemortskommunens Ortsgrupp bestämmande för Ortsavdragsbeloppet.

Ex. 2, se tablån.

Om vi varierar exemplen under a) så

¹ Jämlikt 68 § TF gäller, att vid Si-taxering- en längdföring måste ske, så snart taxerade inkomsten uppgår till 1.200 kr. I praktiken tillämpas ofta denna beloppsgräns även som "taxeringsgräns" — och detta också i fråga om kommunal taxering i hemortskommunen.

att den skattskyldige i Färgelanda har att taxeras endast för garantibelopp för en där belägen jordbruksfastighet och detta garantibelopp utgör 3.500 kr uppkommer, om inkomsten i Trollhättan antas vara densamma som i det givna exemplet, den största *taxerade* inkomsten i annan kommun än hemortskommunen givetvis i Färgelanda. Men brist i allmänna avdrag är ej avräkningsbar mot garantibelopp; den bristen måste då föras över till Trollhättan. Ortsavdragsbristen däremot bör i första hand föras till Färgelanda. Den skall alltså *inte* följa med till Trollhättan och där konsumera vad som finns kvar av inkomst, för att slutligen, till återstående del, få kvittas mot garantibelopp i Färgelanda. Bristerna måste tydligen i sådant fall föras till skilda kommuner. Hjälpregeln för fördelningen är en och densamma men måste läsas olika, allt eftersom det är brist i fråga om allmänna avdrag eller brist i fråga om Ortsavdrag som skall överföras. När det gäller brist i allmänna avdrag måste man gå till den kommunen, där den största *inkomsten från förvärvskälla* finns, är det fråga om brist i Ortsavdrag ser man däremot på *hela taxerade* inkomsterna (däri inräknas alltså även garantibelopp) i andra kommuner än hemortskommunen och bristen går till den kommun, där den största *taxerade* inkomsten finns. Skulle vid dylika bedömanden *avräkningsbara* inkomsterna vara precis lika stora i två eller flera kommuner, har nämnden i hemortskommunen givits *valrätt* beträffande den kommun, där utnyttjandet skall ske. Bristen synes i dylika fall böra lika fördelas å kommunerna.

Ex. 3, se tablån.

I fråga om samtaxeringsfallen måste

vi beakta regeln om att det gemensamma ortsavdraget skall lika fördelas å makarna. I ex. under 3 a), där mannen har brist i stället för taxerad inkomst men hustrun har en taxerad inkomst, som emellertid inte räcker att täcka hela det för makarna gemensamma ortsavdraget, kan man därför inte föra över hela ortsavdragsbristen hos mannen till hustrun och föra kvarstående brist vidare som en *hustruns* brist. Resultatet skulle då bli ett annat i fråga om till vilken kommun återstående brist skulle överföras. Man måste med andra ord i dylikt fall redovisa de båda makarnas brister var för sig.

TN i hemortskommunen kan ju med hjälp av de i deklarationen tillgängliga uppgifterna skaffa sig den samlade bild av den skattskyldiges samtliga kommunala inkomstbelopp, som är nödvändig för att avgöra till vilken kommun bristen i allmänna avdrag skall överföras. När det gäller överförandet av *ortsavdrag* kommer också garantibeloppen med i bilden; även dessa bör ju kunna lokaliseras med hjälp av uppgifterna i den allmänna självdeklarationen. Det gäller emellertid, att det inte klickar med korrespondensen mellan nämnderna. Nämnderna i de andra kommunerna har att bestämma inkomsterna i dessa och att underrätta TN i hemortskommunen om dem, först därefter kan fördelningen av eventuella brister bestämmas av sistnämnda TN, vilken som slutåtgärd har att å särskild blankett (Underr. 20) underrätta taxeringsnämnderna i resp. kommuner om beslutade överföringar av brister till dessa.¹ Även här kan svårigheter uppkomma, beroende på att bristavräkningen sker *kommunvis*, medan en kommun ofta är uppdelad på fle-

¹ Kopia av sådan underrättelse skall även tillställas den skattskyldige.

ra *taxeringsdistrikt*. Här gäller för TN i hemortskommunen att klara ut, vilken TN som taxerar den skattskyldige inom den (stor-)kommun som det är fråga om. De underrättelser, TN i hemortskommunen skall erhålla (enligt Underr. 18) om taxeringar i andra kommuner, bör därvid lämna god ledning.

Då brist uppkommit, som skall avräknas i annan kommun, måste detta kunna utläsas av anteckningarna i taxeringslängden för hemortskommunen. Såsom framgår av vad ovan anförts underlåtes regelmässigt längdföring och stundom även taxering i hemortskommunen beträffande belopp, understigande 1.200 kr. Någon sådan beloppsgräns får i fortsättningen inte tillämpas i fråga om *avräkningsfallen*. Från och med 1959 års taxering måste i dessa fall å kommunalsidan i hemortskommunen taxering och längdföring ske av varje inkomst- och garantibelopp, oberoende av storleken.

Prövningsnämnder och skattedomstolar har att ex officio besluta om sådana avräkningar av allmänna avdrag och ortsavdrag som kan föranledas av beslut om ändrad taxering.

De nya bestämmelsernas inverkan på det kommunala skatteunderlaget blir — sett över hela området — obetydliga. I det enstaka fallet kan de leda till rätt ojämna och slumpartade resultat — såsom ovan nämnts har TN i hemortskommunen i vissa fall valrätt beträffande vilken kommun som skall vidkännas bristen. Ursprungligen hade man föreslagit en *proportionering* av bristen, så att alla berörda kommuner skulle få bära bristen allt efter storleken av den skattskyldiges inkomster i de olika kommunerna. En sådan regel hade medfört större rättvisa för kommu-

Om premieobligationskonverteringen år 1959

Av bankdirektör Erland Geijer

År 1945 utgav svenska staten ett premieobligationslån i två identiska emissioner à 150 milj. kr. eller således tillhopa 300 milj. kr. Sedermera beslöto riksgäldsfullmäktige den 18 januari 1956, att detta obligationslån skulle slutbetalas år 1959.

I riksgäldskontorets i februari 1959 dagtecknade prospekt meddelas bl. a. följande:

”Riksgäldskontoret har uppsagt Svenska statens premiälån av år 1945 å 300 milj. kr. till inlösen fr. o. m. den 11 maj 1959. I anslutning därtill utgiver riksgäldskontoret Svenska statens premiälån av år 1959 å 250 milj. kr. för utbyte mot det uppsagda lånet. Då 1959 års lån emellertid är mindre än 1945 års lån, kan *byte* ske endast *i mån av tillgång* på 1959 års obligationer.”

Vidare meddelas i prospektet att ”utbyte sker under tiden 2—14 mars 1959 men kan dock upphöra före sistnämnda dag, om 1959 års obligationer helt tagits i anspråk för bytet”, samt att ”ej utbytta 1945 års obligationer inlöses med 50 kr. per obligation fr. o. m. den 11 maj 1959.” Däremot meddelas icke något om det pris till vilket riksgäldskontoret avser att tillhandahålla eventuellt överblivna obligationer av 1959 års lån.

Den i vissa avseenden säregna konverteringstransaktionen torde till dels hava tillkommit för att sanera den något övermättade premieobligationsmarknaden.

Denna obligationskonvertering aktualiserar följande frågor beträffande realisationsvinstbeskattningen, nämligen

nerna men ett väsentligt ökat merarbete för taxeringsnämnderna och vi får vara tacksamma att den inte genomfördes. I ett fall innebär den föreslagna avräkningsregeln en saklig ändring av nu gällande regler. Det är i sådana rätt fåtaliga fall, då makar samtaxeras, ehuru de har olika hemortskommuner. Om vi antar att Vänersborg är hustruns hemortskommun och Stockholm är mannens, så har hittills gällt, att om hustrun ej kunnat utnyttja sitt ortsavdrag i Vänersborg, bristen alltid har förts till mannens hemortskommun i Stockholm. Om emellertid mannen skulle råka ha kommunalinkomst i Vänersborg så skall enligt de nya reglerna bristen i hustruns ortsavdrag i första hand avräk-

nas mot denna mannens inkomst i hustruns hemortskommun och endast där efter kvarstående brist får föras till mannens hemortskommun Stockholm.

Även om också de antagna bestämmelserna kan orsaka stort besvär i en del av de förhållandevis få fall där de bli aktuella, bör vi hålla i minne, att de nya reglerna leder till större rättvisa för de skattskyldiga. De utgör ett steg mot större enhetlighet vid taxeringen, låt vara att målet härutinnan — en samlad beräkning av ett för både statlig och kommunal taxering gemensamt underlag — ännu ter sig avlägset. Det synes dock uppenbart, att utvecklingen på längre sikt måste gå i sådan riktning.